

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

A GLOBÁLIS ÉS A REGIONÁLIS BIZTONSÁGI KÖRNYEZET VÁLTOZÁSAINAK HATÁSAI

dr. univ. Isaszegi János

Témavezető:
Prof. Dr. Raffay Ernő
egyetemi tanár

DEBRECENI EGYETEM
Kerpely Kálmán Doktori Iskola

Debrecen, 2011

1. A DOKTORI ÉRTEKEZÉS ELŐZMÉNYEI ÉS CÉLKITŰZÉSEI

ELŐZMÉNYEK, A TÉMA INDOKOLTSÁGA

A második évezred utolsó évtizedeiben, a hidegháború megszűntével, majd pedig az új évezred első évtizedeiben számos olyan új biztonsági kihívás, kockázat, fenyegetés jelent meg a világon, aminek kezelésére addig csak részben, vagy egyáltalán nem voltak felkészülve az államok és a nemzetközi közösségek. A béke, a béke fenntartása, a békét fenyegető körülmények megelőzése és megszüntetése, az egyre több súlyos bizonyítékot már most is demonstráló, a közeljövő életfeltételeit gyökeresen átalakító környezeti- és éghajlatváltozás valósidejű kezelése valamennyi társadalmi berendezkedés érdeke volt, van és kell, hogy legyen a jövőben is.

Sajnos az emberi természet, továbbá az eltérő feltételrendszer hatásai már évszázadok óta elég indokot szolgáltatott arra, hogy az emberek-országok egy-egy csoportja a békés egymás mellett élés helyett egymás megsemmisítésére, leigázására, valamint egymás területeinek, értékeinek elrablására törekedjenek. Az emberiség úgy lépett be a XXI. századba már több mint egy évtizede, hogy számos tennivalóval szembesült: hogyan tegye biztonságosabbá a világot, hogyan őrizze meg a természeti környezet fenntarthatóságát, hogyan tegye igazságosabbá a világot a gazdag és a szegény országok népei számára, hogyan tudjon élni lehetőségeivel, hogyan óvja meg értékeit.

Több földrészen is áthidaló szervezetek törekedtek és törekszenek ma is a béke és a biztonság fenntartására, bár igyekezeteik gyakran a való világ eseményeit elemezve nehezen nevezhetők sikeresnek. Elég, ha csak a balkáni térség 600 éves csatározásaira, nemzedékek pusztításaira utalunk, de nem jobb a helyzet az I. és a II. világháború elemzésekor sem, majd pedig következtek a 2001. szeptember 11-i USA-beli vagy a 2004. március 11-i madridi, majd azt követő londoni események globális és globalizációs okait és hatásait vizsgáló elemzések, vagy a 2011. tavaszi észak-afrikai és arab-félszigeti forradalmi mozgalmak, továbbá a 2011 nyári szomorú fejlemények (éhínséggel, etnikai konfliktusokkal és anarchiával az Afrika Szarva régióban) értékelései, a globális felmelegedés/lehűlés és éghajlatváltozás, valamint a környezetvédelem kihívásai kezelésének és az ismétlődő afrikai problémák rendezésének sorozatos sikertelenségei. A különböző nemzetközi szervezetek válságmegoldást kereső, előreutató törekvéseit tükrözi

többek között a “The Responsibility to Protect (‘R2P’): Challenges and Responses to Global Conflicts¹” jellegű felfogás mind erőteljesebb és széleskörű terjesztése.

„A béke minden ember alapvető joga” – mondta II. János Pál pápa mintegy százezer egyenruhás hívő előtt Rómában, a Szent Péter téren 2000 novemberében. A zarándoklatra 49 ország hadseregei és rendfenntartó erői képviselőiben tíz- és tízezrek jöttek a világ csaknem minden tájáról az olasz fővárosba. A szentatya méltatta az egyenruhások önfeláldozó, nehéz, olykor életveszélyes munkáját, megemlékezett azokról a bátor emberekről, akik életükkel fizettek azért, hogy hűek maradhassanak küldetésükhöz. A pápa köszönetét fejezte ki azoknak, akik béketeremtő tevékenységükkel segítenek a háborúktól szenvedő országokon, népeken, és akik a természeti csapásoktól sújtott térségekben mentették a bajba jutott embertársaikat.

Az elmúlt több mint négy évtizedben katonaként szolgálva megadatott számomra a lehetőség, hogy a békemissziók és válságkezelések révén Európában, a Közel-Keleten, Közép-Ázsiában és Afrikában ténylegesen megismerjem az ottani népek történelmén túl azok kultúráját, hitét, mindennapjaikat, sikereiket és válságaikat, örömeiket-bánatukat. Megismerkedtem az életükkel, hagyományaikkal, vallásukkal és gondolkodásukkal. Mindez nagyban befolyásolt abban, hogy a biztonság szűken vett katonai értelmezése helyett a fogalom tágabb definiálásával foglalkozzam, s kutatásaimat is szélesebb alapokra helyezzem.

Az elmúlt évtizedekben a nemzetközi szervezetek misszióira és rendezvényeire készülve folyamatosan foglalkoztam a világ biztonsági helyzetében történt változások okainak és következményeinek elemzésével. Annak értékelésével is, hogy a nemzetközi közösség – amelynek ENSZ, EBESZ, EU és NATO tagságából eredően Magyarország is része – hogyan próbálta és próbálja kezelni a biztonsági helyzet változásából adódó konfliktusokat, valamint hogy mit terveznek a következő két-három évtizedben, a válságok megnyugtató és tartós rendezése, továbbá a fejlődés és a fenntartható fejlődés elősegítése érdekében.

„Minden küldetés arra irányul, hogy a háborúban álló népek sorsát enyhítsük, illetve, hogy segítsünk azoknak az erőknél felülkerekedni, amelyek békét és stabilitást tudnak hozni a konfliktusokban” – jelentette ki beszédében Dr. Hende Csaba honvédelmi miniszter a 2011. augusztus 16-án, Szolnokon megtartott missziós elköszöntő rendezvényen.

¹ Kötelesség a megóvás: Kihívások és válaszok a globális konfliktusokra.

A XXI. század 'új' biztonsági kihívásai miatt milyen problémákkal találkozhatunk? Egyetértek azon szakértők véleményével, akik szerint az új évezred kezdetén a világ biztonsági helyzete alapvetően megváltozott. Az ezt megelőző évszázadokban a nemzetközi helyzet az államok kizárólagosságára épült. A 2001. szeptember 11-i események azonban arra irányították a figyelmet, hogy megerősödtek az olyan, nem állami szereplők, mint a terrorista és a szervezett bűnözői csoportok, amelyek közvetlenül fenyegethetik a nemzetközi biztonságot. Ugyanakkor ma már tényként lehet azt is kijelenteni, hogy a hidegháborús szembenállás során kialakult nemzetközi biztonsági rendszer nem készült fel az új problémák megválaszolására. Az is tény, hogy a valamikori gyarmatosítás ma is érezteti negatív hatását. A kolonizáció modern változatként emlegetett globalizáció főleg a fejlett, gazdag országok számára előnyös. Nem feledhetjük: még ma is vannak hivatalosan és regisztráltan gyarmati sorban lévő országok, népek, akiket a gyarmattartó nagyhatalmak nehezen kívánnak elengedni. A jelenlegi helyzetben a nemzetközi biztonság komoly fenyegetéseknek van kitéve, amelyekre nem találja a megfelelő válaszokat, eszközszerkezete nem alkalmas az újszerű veszélyhelyzetek kezelésére.

A XX. század utolsó éveiben, s a XXI. század eddigi története során a hadviselés is átalakult. A régi koncepció, vagyis a nyílt szembenállás részben eltűnt, részben háttérbe szorult. A mai háborús konfliktusokat a nem-hagyományos, esetenként gerilla-hadviselés vagy az aszimmetrikus-, esetleg hibrid-hadviselés jellemzi, amely az utóbbi húsz évben fokozottan jelentkezett, s az elkövetkező évtizedekben is hasonlóan meghatározó lesz. Mindemellett megjelent az információs-, illetve a számítógép-hálózati hadviselés, és bekerült a köztudatba a 'háborúk privatizálása' kifejezés is. Ez utóbbi többek között azt is jelenti, hogy ma már egy-egy háborús hadszíntéren megjelentek a törvényeket és a jogokat csak csekély mértékben betartó nem-állami, szolgáltató, vagy éppen őrzés-védelmet ellátó, profitorientált szervezetek a 'fegyverek között néma a törvény' elv szerint cselekedve egy szuverén másik állam területén. A biztonságunkat fenyegető veszélyek már nemcsak katonaiak, éppen ezért katonai válságkezeléssel azokat megoldani nem lehet.

Melyek azok az értékek, amelyeket védeni és óvni szeretnénk a biztonsági környezet változásainak hatásai során? Vitathatatlanul első helyre sorolom az embert és az élővilágot. De a kiemelten védendő értékkörbe tartoznak a természeti javak, a létrehozott áruk, a vagyontárgyak, a demokrácia és a törvényesség is. Az úgynevezett kritikus infrastruktúra, vagyis a létfenntartáshoz szükséges javak biztosítása, illetve a közbiztonsághoz és a külső támadás elleni védelemhez való hozzájárulás szintén kiemelten lényeges.

Az értékeinket érintő legfontosabb biztonsági fenyegetések között a következőket kell mindenképp megemlítenem: az eltérő társadalmi fejlődésből, vagy a tartós ellentétekből adódó konfliktusokat; a gazdasági, pénzügyi és társadalmi válságokat; a működésképtelen államokat (például: Szomáliát); az etnikai és vallási feszültségeket; a rasszizmust; a nemzetközi terrorizmust (például a 2011. augusztus 26-án öngyilkos merénylők által Nigériában az ottani ENSZ-képviselőt ellen végrehajtott, 18 ember halálával és közel 40 fő súlyos sérülésével végződött terrortámadás); a szervezett bűnözést, a radikális utcai anarchizmust (Lásd London, 2011. augusztus); az illegális kábítószer-, fegyver- és műkincskereskedelmet; a demográfiai feszültségeket és az éghajlatváltozásból adódó hatásokat, a migrációt, valamint a civilizációs katasztrófákat. Ezek azok a fenyegetések, amelyek a biztonsági környezetet negatív irányba befolyásolják. Ráadásul a globális kihívások és kockázatok – országhatárokon átnyúló természetüknek fogva – nemcsak egy-egy állam területén okozhatnak problémát, hanem egész régiókban (például: Afrika Szarva), vagy a földrész valamennyi országában hatnak.

Kutatásom során a fenti biztonsági kihívásokkal és értékek megóvásával kapcsolatosan a világ négy kiemelt válságövezetére kiterjedően foglalkoztam, elemezve a biztonsági környezet változásait, azok hatásait, valamint a kihívások, kockázatok és fenyegetések alakulását, trendjét, s ebből a nemzetközi közösség számára javasolandó cselekvési programokat.

A kutatási hipotézisem (s lehetőségeim szerint a továbbiakban is ezen problémakör kutatásával szeretnék foglalkozni): **a világ különböző részein jelentkező válságok döntő többségükben egyidőben természeti és humán eredetűek, azaz halmozottan súlyosak és többtényezősök, ezért ezen válságok hatékony, valós kezelése a XXI. század egyik legmarkánsabb kihívása, s csak átfogó megközelítéssel, komplex problémamegoldással, a modernkori természettudományi ismeretek és a személyes felelősségvállalás, a társadalmi-gazdasági-vallási-etnikai kompetenciák együttes alkalmazásával lehetséges!**

Példa ezen többtényezős konfliktusokra:

- a) A mai Pakisztán összetett válsághelyzete: a háborús fenyegetés eszkalálódása Indiával (döntően emiatt is a GDP 35%-a tervezve a 2011. évi hadiköltségvetésre!), a háborús határvita Afganisztánnal (a 25 milliós 'Pashtunia' többévtizedes kettévágása, brit elgondolás alapján, az afgánok által soha el nem ismerten), az ENSZ-mandátumú NATO-vezetésű afganisztáni nemzetközi műveletekkel kapcsolatos kettős megítélésű tevékenység (a NATO hivatalos támogatása, s egyidejűleg az ISI pakisztáni

titkosszolgálat által az ellenállók segítése), a szekuláris és a vallási megosztottságból adódó ellentétek és merényletek, a súlyosbodó és kezeletlen árvizek és potenciális földrengések, a térségi cunamik prognosztizálható következményeitől való és erősödő lakossági félelem hatásai!

- b) A mai Szomália (és egyben az Afrika Szarva régió) összetett válsághelyzete: 60 éve nem látott aszály, 20 év alatt a negyedik sikertelen békekikényszerítő nemzetközi misszió Szomáliában, hivatalos éhínség bejelentése az ENSZ részéről, anarchia, etnikai konfliktusok, terroristacsoportok és hadurak harca a kormányerőkkel 2011 nyarán, több millió éhezővel, tömeges gyermekhalállal, esélytelen humanitárius akciókkal, és... tétlen, érdektelen nagyhatalmakkal!

KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK

Az értekezést a tapasztalatok feldolgozásától kezdve, a folyamatban lévő válságkezelések elemzésén át, a hatékonyabb válságmenedzselés új, átfogó modelljének és módszerének kidolgozása és bemutatása érdekében *három fejezetben* kívántam megfogalmazni.

Az első fejezetben bemutatom, elemzem és a fejlődés igényével minősítem a nemzetközi közösség (ENSZ, EBESZ, NATO, EU, AU) hagyományos, XX. századi válságkezelő tevékenységét, annak ellentmondásaival. Külön értékelem a globális és a regionális biztonsági szervezetek, valamint a kormányzati és nem-kormányzati szervezetek önálló válságkezelő tevékenységének korlátait, elvi és gyakorlati hiányosságait.

A második fejezetben bemutatom a XXI. század természeti és humán alapú biztonsági környezet változásait, azok prognosztizálható hatásait és következményeit. Elemzem és minősítem e század első évtizedének fokozódó válságait, növekvő számú háborút és konfliktusait, természeti csapásait, ezek egymásra hatását, 4 kiemelt válságövezet (Balkán, Közel-Kelet, Közép-Ázsia és Észak-Afrika) viszonylatában.

A harmadik fejezetben az értékeink megóvásával, a hatékony válságkezeléssel kapcsolatos következtetéseket, javaslatokat és a kutatási eredmények alkalmazhatóságát, illetve hasznosíthatóságát összegzem. Bemutatom az átfogó újszerű válságkezelési metodika alkalmazási lehetőségeit, elemzem a balkáni békefenntartási tapasztalatokat, megfogalmazom a hatékony átfogó válságkezelés afganisztáni eddigi sikertelenségeinek okait. A biztonsági szektor reformja modell elemző bemutatásával, kiterjesztési lehetőségeivel a válságrégiók széles spektrumára, ja-

vaslatokat teszek a globális és a regionális biztonsági szervezetek, valamint a kormányzati és nem-kormányzati szervezetek együttműködésére a válságok megelőzése, s eredményes kezelése érdekében.

A kutatástól és az értekezéstől azt vártam, hogy

- részletesen és összefüggéseiben tárja fel a XXI. századi globális és regionális biztonsági környezet változásait, hatásait,
- mutasson rá a nemzetközi közösség hagyományos értékmegóvó és válságkezelő tevékenységének hiányosságaira és ellentmondásaira,
- és adjon iránymutatást, javaslatokat a kihívások, kockázatok és fenyegetések időben történő kezelésére.

2. *A KUTATÁS MÓDSZEREI*

A kutatómunka első lépéseként a részletes kutatási tervet, valamint az értekezés fejezetekre és pontokra bontott részletes tartalomjegyzékét készítettem el, melyet annak folyamatos és lépésenkénti végrehajtása követett.

A kutatási és forráslehetőségek felmérése után a kutatómunka során folyamatos konzultációt végeztem az érintett tudomány-szakterületek és közigazgatási ágazatok képviselőivel.

Figyelembe véve, hogy az értekezésemként választott kutatási témám érinti a Természetföldrajzból az éghajlatváltozást, a Társadalomföldrajzból az etnikai csoportokat és a rabszolgaságot, a Tervezés és fejlesztésből a háborút és a globális geopolitikát, a Kulturföldrajzból a nacionalizmust és az identitást, az elmaradottság problémáit és a nemzetközi szervezeteket, ezért elvégeztem az illetékes szakkönyvtárak kutatási anyagában található irodalmi adatok szakirányú elemzését, illetve a legfrissebb adatok és közlemények tervszerű felkutatását az internet segítségével.

Elemeztem a hazai és külföldi kutatók és szakértők tapasztalatait, eredményeit, részt vettem a kutatási téma szerinti hazai és nemzetközi konferenciákon, azokon előadások megtartásával és szakmai vita-konzultációk segítségével ütköztettem az elemzéseim eredményeit és javaslataim alkalmazhatóságát.

3. AKUTATÁS FŐBB ELEMEI

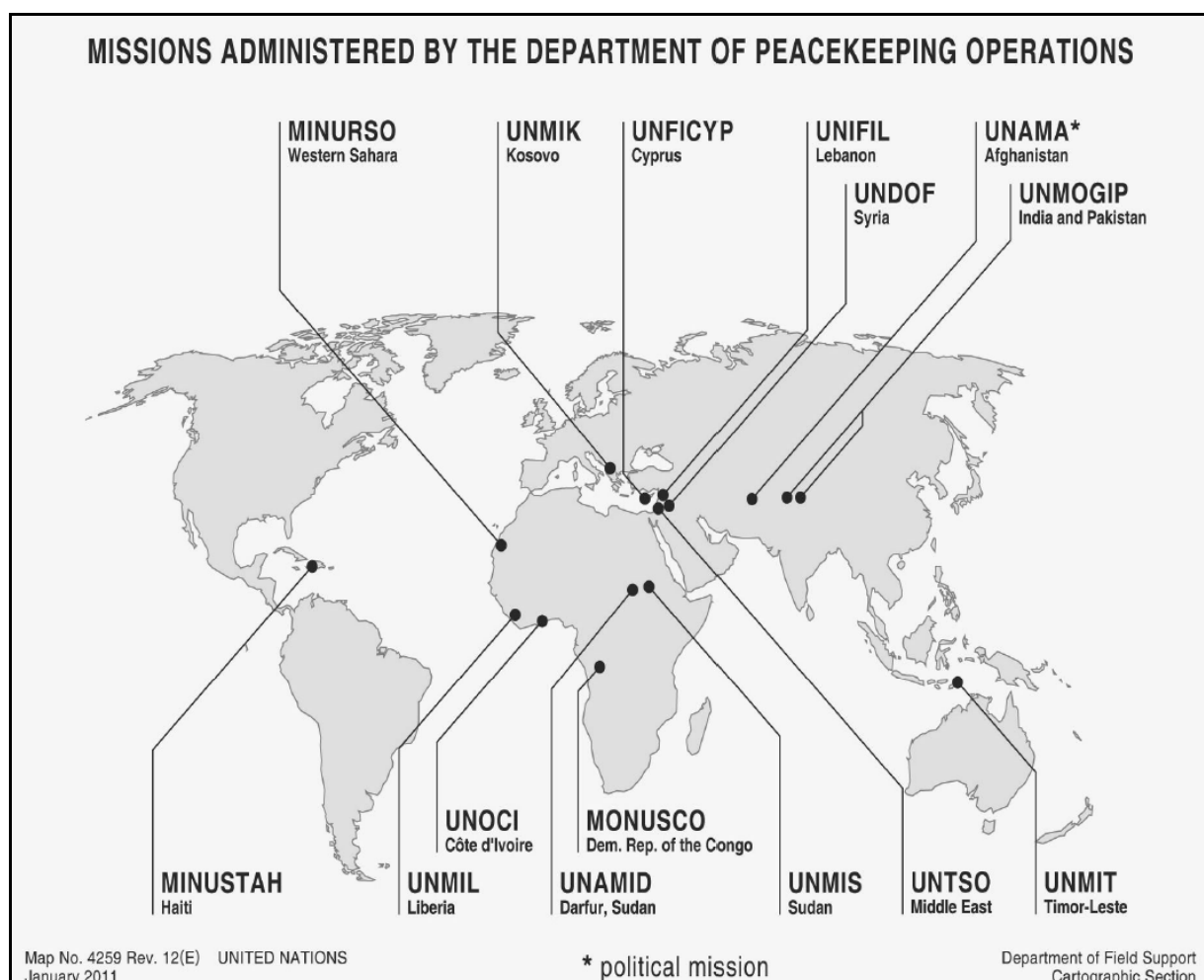
3.1. A nemzetközi közösség XX. századi, hagyományos válságkezelő tevékenységének elemzése és minősítése

A nemzetközi közösség és szervezetei (ENSZ, EBESZ, EU, NATO, AU, kormányzati és nem-kormányzati szervezetek, stb.) mintegy 115 éves történeti múltra visszatekintő modernkori békeműveletei és válságkezelései szervezeti-működési hiányosságainak, ellentmondásainak, s ezen tevékenységnek egy egységes rendszerben történő feldolgozása és bemutatása álláspon-
tom szerint nemcsak a helyes megítélés és következtetések levonása miatt fontos, hanem annak érdekében is, hogy a jövő komplex válságkezelését, azaz a természeti és a mesterséges (szándékos vagy vétlen humán eredetű) konfliktusok és válságok rendezését a nemzetközi közösség nagyobb valószínűséggel vihesse sikerre.

Kutatásaim során számomra is kérdésként merült fel: Vajon egy adott válságrégióban a konfliktuskezelés a béke fenntartásával, a békétámogatással, a béketeremtéssel, a válságreakcióval, a válságkezeléssel, a biztonsági szektor reformjával az adott régió érdekeit szolgálja, avagy inkább a 'nemzeti érdekek érvényesítésének' színtere?

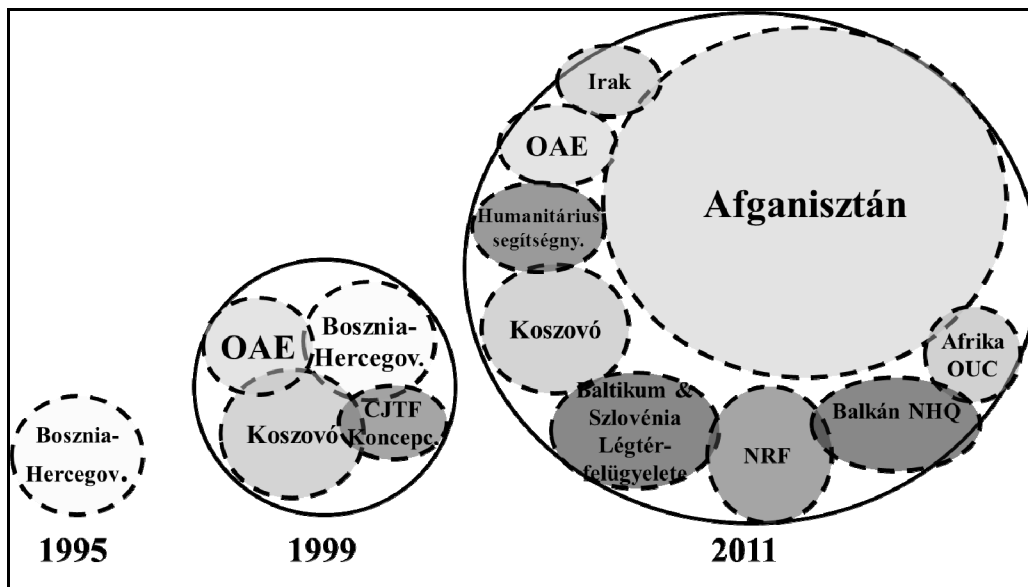
A konfliktusok változásai, a fegyveres küzdelem és az erőszak módosulásainak eredményeként mára már gyökeresen megváltozott a békeműveletek és válságkezelések természete, fogalomtára is.

A békeműveletek fejlődéstörténetét leginkább az jellemzi, hogy egyre több szervezet egyre bonyolultabb konfliktusokban vállal aktív szerepet a rendezés érdekében. Az egyre összetettebb, ma már egyre inkább egyidejűleg természeti és humán eredetű konfliktusok új eljárásokat, reakciókat, együttműködési formákat, jogi újraszabályozásokat, fogalmakat hívtak életre. Az elsőgenerációs békeműveletekben a politikai stabilitás, a status quo fenntartása mellett a katonai dimenzió volt a fő feladat, a második korszakban a politikai, katonai és gazdasági biztonságra helyeződött a hangsúly. A harmadik generációban már bővültek a feladatok, speciális kérdésekkel, mint például a magánhadseregek megjelenése a válságövezetekben, amint ezt Irakban vagy akár Afganisztánban is személyesen tapasztalhattam.

1. ábra: Az ENSZ mandátumú, ENSZ-vezetésű békeműveletek térképe

Ugyan az ENSZ hívta életre a mai értelemben vett békeműveleteket, maga a világszervezet mégis inkább egy globális intézmény, ami alapvetően a konfliktusok békés rendezésére hivatott, így eszköztára is erre fókuszál. A politikai stabilitás és a gazdasági fejlődés segítése mellett a globális és nagy veszélyt jelentő kihívásokat kezeli. Az EBESZ tevékenységét jól kifejezi jogelődjének (EBEÉ) keletkezési körülményei. Az emberi jogok és a bizalomerősítés áll tevékenysége középpontjában. Az EU keletkezését tekintve egy gazdasági szervezet (bár ennek működőképessége 2011-ben is erősen megkérdőjelezhető), amelynek tagjai az idő haladtával az igazgatás és a védelmi szektor kérdéseiben is együttműködést építettek ki (a védelmi szektor kérdéseinél sajnos nagyon sok párhuzamosság alakult ki az EU és a NATO jólfizető vezetői struktúráinál). A NATO már a kezdetektől fogva védelmi jellegű szervezet. Integrálta a tagállamok politikai akaratát és katonai potenciálját a kollektív önvédelem érdekében. A fejlődés során a tartós szövetségi rendszereken belül a NATO vált a legelszántabb, a legszélesebb feladatrendszert megoldani képes és akaró szervezetté.

2. ábra: A NATO válságkezelő műveleteinek kiterjesztése, 1995-2011

XX. század végi, XXI. század elejei jelenség az is, hogy egyes diktátorok vagy a bukott államok megfelelő bázist szolgáltatnak a terrrorszervezetek számára (például: Afganisztán, Szomália, Szudán, Líbia, s bizonyos mértékig legújabbban Jemen esete). A helyi hatóságok zaklatása nélkül szerveződhetnek, készülhetnek akcióikra, bújhatnak meg, pihenhetnek, vagy éppen toborozhatják önkénteseiket és ki is képezhetik őket. A rendezésnek ezért alapvetően fontos eleme a stabil és kiszámítható biztonság a politikai, gazdasági és katonai dimenziókban.

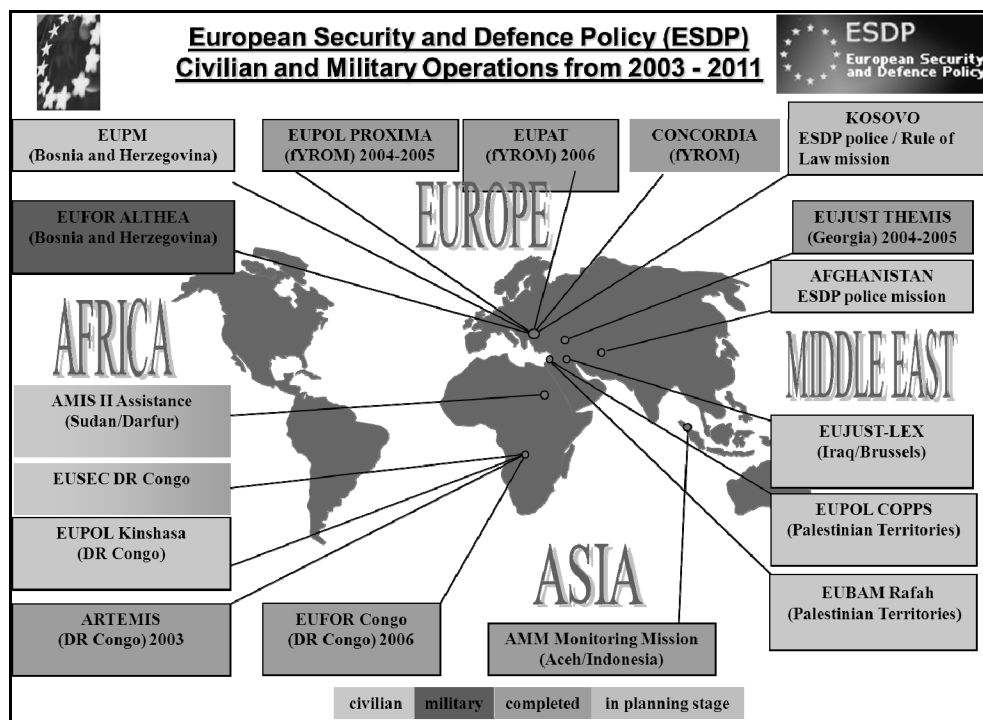
3.2. A XXI. század globális és regionális biztonsági környezet természeti és human alapú változásai, azok prognosztizálható hatásai és következményei

A természeti és a humán eredetű, azaz egyidőben egy adott térségben halmozottan jelentkező és ható válsághelyzetek komplex értékelése egyre sürgetőbb szükségszerűség.

Tartósan megoldatlan válságok, konfliktusok:

- a Balkánon Koszovó és Szerbia ismét fegyveres összecsapásokkal és áldozatokkal járó, 2011. júliusi határ- és vámkonfliktusai, illetve a három-etnikumú Bosznia-Hercegovina 'daytoni' sorskérdései; Karadzic, Gotovina, Mladic, Hadzic... Hága;
- a Közel-Keleten és Afrika szerte a több évtizedes hatalmi dinasztiák megdőlésének forradalmi folyamata és következményei; az ENSZ által 2011 júliusában deklarált éhínség Szomáliában és térségében, 60 éve nem látott aszály, vízhiány... katasztrófák;

- Irakban az USA-vezette koalíciós erők kivonulása után jelentkező síita-szunnita vallási és az arab-kurd olajvita okozta erősödő konfrontációt jelző mind gyakoribb vérfürdők;
- Afganisztánban a 2001. szeptember 11-ei terrortámadások után indított megtorló, majd válságkezelő, államépítő háború tömeges katonai és civil áldozatai; Oszama bin Laden likvidálása; az al-Kaida és a tálibok véres reakciói: növekvő ISAF-áldozatszámok, Karzai elnök testvérének, a főtanácsadójának, avagy legutóbb a tálibokat békíteni szándékozó volt afgán elnök meggyilkolása;
- a globalizációs kihívások és az 'élettér'-háborúk a vízárt, földért, élelemért; az emberi, tehát mesterséges (véltlen és szándékos) és a természeti eredetű (éghajlatváltozás) válságok élővilágunkat és a környezetünket egyaránt veszélyeztető, pusztító hatásainak láttelelei;
- a kilátástalan elszegényesedésből következő tömeges migráció, a fegyver-, szerv-, műkincs-, drokkereskedelem és a terrorizmus veszélyes összefonódásának jelei és eseményei.

3. ábra: Az Európai Unió ('közös biztonsági és külügyi politika' szerinti) békeműveleteinek térképe

A XX. században és e századunk elmúlt évei során a fizika, biológia, kémia, számítástechnika területén elért eredmények gyökeresen megváltoztatták az életet: mára már rendelkezünk atom-energiával, magas technikai színvonalú számítógéppel, megnövekedett hektáronkénti hozamokat adó de globálisan mégsem elégséges mennyiségű élelmiszert biztosító mezőgazdasággal,

korszerű orvosi technikával és az emberi életet meghosszabbító gyógyszerekkel, tökéletesen automatizált ipari üzemekkel.

Ugyanakkor az is tény, hogy a nagyon aszimmetrikusan alakult technikai fejlődés egyre inkább elszegényíti a harmadik világnak főleg a déli féltékén fekvő túlnépesedett országait, a fenntartható fejlődés XXI. századra meghirdetett programja (Agenda 21) nehezen realizálható. A szegény országokban most lépnek át az első demográfiai fázisból (magas születési és halálozási arány) a másodikba (magas születési és alacsonyabb halálozási arány), s gyors népesedésnövekedés következett be. A világ népessége 2011. novemberre elérte a 7 milliárdot és várható, hogy 30 év múlva még ennél is akár 3 milliárddal több ember él majd a Földön.

De vajon csak a túlnépesedés az ok az elszegényesedésre? Ezekre az országokra (is) jellemzően óriási a korrupció, nem biztonságos az ivóvíz és a táplálék, nem foglalkoznak a környezet megóvásával, a környezetvédelmi vagy zöld technológia nem ismert fogalom, a lakosság döntő többsége írástudatlan, ugyanakkor általános az erőszak, a hadurak megfélemlítő hatalma és uralma.

Az elmaradott országoknak elsősorban beruházásokat szolgáló pénzre, de elsősorban megfelelő oktatási rendszerre van szükségük. Ahhoz, hogy véglegesen megszabaduljanak az éhség fenyegetésétől, lakosaiknak el kell sajátítaniuk a modern agrotechnikát, meg kell akadályozniuk az ivóvíz szennyeződését, a termőföldjük erózióját, ugyanakkor a természetet, a szárazföldet és a folyókat meg kell tisztítani, el kell sajátítaniuk a korszerű ipari termelési módszereket, nekik is ki kell tudni használni az információs forradalom és globalizáció előnyeit. Mit tesznek eközben a kizsákmányolásból és gyarmatosításból is megerősödött, meggazdagodott fejlett országok? A nemzetközi hozzáférhető kimutatások szerint a fejlett országok jelenleg évente a fegyverkezésre költött pénzük alig 7%-át, mintegy 55 milliárd dollárt fordítanak a harmadik világ megsegítésére.

Néhány évtizeden belül globális problémává válhat a vízkészletek szűkössége a népesség növekedése, az éghajlatváltozás, a sokféle szennyezés és a pazarló felhasználás miatt. Az emberi fogyasztásra alkalmas vízmennyiség a Föld egyes pontjain igen csekély, sőt egyre kevesebb. A túlnépesedés és a klímaváltozás még kiegyenlítetlenebbé teszi a készletek eloszlását. A népesség növekedésével, az éghajlatváltozással, a globalizáció számos következményével, a sokasodó szennyezési bajokkal egyre közelebb sodródunk a fejlődés korlátaival. S mindez halmozottan jelentkezik a konfliktus régiókban, ahol a válságreagáló nemzetközi erők további környezetszennyezést is okoznak.

A prognosztizálható biztonsági kihívások, a válságokat sejtető kockázatok, az értékeket fenyegető veszélyek

A prognosztizálható biztonsági kihívások közé sorolható, többek között:

- a gazdasági visszaesés,
- a környezetszennyezés,
- a humán eredetű ökológiai változások,
- a demográfiai robbanás,
- az 'élettér'-csökkenés,
- az elszegényedés,
- az erőforrások következmények felmérése nélküli, rövidtávú kimerítése.

A válságokat sejtető kockázatok közé sorolható, többek között:

- a fegyver-, kábítószer-, műkincs-, ember-, emberi szervkereskedelem,
- a tömeges migráció,
- a proliferáció,
- a pénzmosás terjedése,
- az extrémizmus,
- a radikalizmus és a nacionalizmus fokozódó térnyerése,
- diktatúrák és diktátorok létezése.

Az értékeket fenyegető veszélyek közé sorolható, többek között:

- a modern hadviselés jogilag rendezetlen, új tényezői,
- a szervezett bűnözés erősödése,
- a geofizikai hadviselés realitásai,
- az erőszak-radikalizmus,
- a vallási szélsőségek erősödése,
- a terrorizmus,
- a kábítószer-használat fokozott terjedése.

A fentiek figyelembevételével prognosztizálható:

- a gazdasági világválság erősödése,
- általános értékvesztés (másnéven morális válság),

- pótcselekvések sora a fejlett társadalmakban,
- vallási és kulturális feszültségek, s az ezekből következő állandósuló fegyveres helyi konfliktusok,
- nemzetközi bűnbakkeresés és katonai megtorlások,
- radikalizálódás,
- a globális és totális válság expanziója.

Természeti eredetű kihívások, veszélyek, válságok:

- a globális felmelegedés és a globális lehűlés problémái;
- a földkéreg rétegek folyamatos elmozdulásából adódó minsúlyosabb földrengések, szökőárak/cunamik, árvizek, tűzhányó kitörések fenyegetései;
- a Naprendszer elemeinek egyre jobban megismerhető és Földünket fenyegető egyes tevékenységei (növekvő erejű és hatású rezgések, a földi mágneses pólusok prognosztizált váltásából, azaz feltételezett felcserélődéséből, valamint a Föld drámaian gyengülő mágneses teréből adódó kihívások);
- a szférikus rezonanciák (léggöri események), az univerzális rezonanciák (a világűrbeli érkező sugárzások és különböző változó hatások, például a Naprendszer bolygóinak befolyása a földi életre), a lunáris rezonanciák (a Hold hatása, például az ár-apály) és a szoláris rezonanciák (a Nap befolyása, többek között a napszél, napkitörés, napfolttevékenység) bolygónkat befolyásoló, válságokat okozó jelenségei és eseményei.

A természeti, geofizikai hadviselés 'lehetőségei' a XXI. században

Geofizikai hadviselés értelmezése: a természeti környezet fegyverként történő használata.

A természeti (geofizikai, légkörfizikai, meteorológiai, stb.) hadviselés tömören megfogalmazott lényege: a környezet irányított megváltoztatásának fegyverként való használata. A környezet irányított megváltoztatása úgynevezett környezetmódosító technikák alkalmazásával történhet.

Alapvégzettségként 1977-ben Kijevben radarmérnöki képzést szerezve, majd ezt az alapismeretet a Budapesti Műszaki Egyetem Mikrohullámú Tanszékén jóemlékű híres tanítómesterem, Bozsóki István professzor úr mellett továbbfejlesztve, számomra már évtizedek óta nem idegenek a természeti hadviselés formáinak, eszközeinek, hatásainak híreivel és jelentőségével foglalkozó tanulmányok, kutatások, jelen- és jövőképek. Persze nehéz egy olyan témában egyértelmű állításokat tenni, bizonyítani, ahol a témakör jellegénél fogva a hidegháborús idők kez-

de óta sok a titkolódzás (lásd például Bell professzor vezetésével a Manhattan-projekt az USA-ban), ahol a hadászati és védelmi programok, valamint fejlesztések ma is szigorúan titkosak, s mely szakkutatói és haditechnikai fejlesztési területeken a gyakorlati teszteléseket gyakorta lobb- és nemzeti érdekek miatt álcázottan hajtják végre, avagy éppen tagadják a végrehajtásukat, mindent a természetre, esetenként akár még az éghajlatváltozásra is fogva egyes kísérő jelenségeket.

Sokakban jogosan merülhetnek fel olyan kérdések, hogy a XXI. században egyre szaporodó, súlyosnak minősíthető természeti katasztrófák, mint egyes cunamik, földrengések, tornádók, földcsuszamlások, nagymértékű jégtakaró- és gleccserolvadások mind a felgyorsult időjárás- és klímaváltozás eredménye, avagy milyen szerepe volt és van mindezen folyamatokban és történelemekben a mesterséges (szándékos, azaz irányított vagy vétlen) emberi tevékenységeknek?

Katonai kutatásaim során egy sor olyan történelmi feljegyzést találtam, továbbá az utóbbi 20 év folyamán a nemzetközi válságkezelési műveletekben személyesen is megtapasztaltam (a Balkánon, Irakban, Afganisztánban), amikor az időjárás, az éghajlat, a természeti viszonyok befolyásolták a katonai cselekmények alakulását. A történelemből hiteles forrásból ismert például a normandiai partraszállás „D-nap”-jának egy nappal történő módosítása, az iraki háború indításának időzítése, az afganisztáni Tora Bora hegységben Oszama bin Laden és harcosai üldözésének felfüggesztése.

Mára már sikeres kísérletek ismertek a mesterséges eső előállítására: az alapelv a fekete szénpor 'napsugárzás-elnyelő' képességén alapszik, illetve szénrészecskék levegőbe bocsátásán repülés közben.

Ugyanígy ismert mára a jégesők megelőzése felhőmagvasítással, mely program a felhőképződés dinamikájának megváltoztatására irányul (egy ilyen alprogrammal, rakéták alkalmazásával, Magyarországon a mecseki borvidék szőlészetének védelme érdekében is folytak évekkal ezelőtt gyakorlati próbák). Lényege a csapadék mielőbbi leesésének előidézése. Ehhez kondenzációs magokra van szükség, aminek érdekében repülőgépről apró szemcséjű szennyező anyagot (ezüstjodidot) szórnak a felhőkbe. Az ezüstjodid szárazjéggel együtt tömeges vízpárakicsapódást idéz elő, esőcseppek kialakulásához vezetve.

A természeti hadviselés ma még állami monopólium. A technikai adottságai révén ez a hadviselési forma sokkal nagyobb pusztítást képes okozni az élővilágban és környezetünkben, mint a hagyományos hadviselés. Az ilyen támadások az ún. kritikus infrastruktúrákon kívül részleges vagy teljes fizikai megsemmisüléshez is vezethetnek.

A geofizikai hadviselés tartalma és kihívásai

A geofizikai hadviselés/háború [a Föld, mint fegyver], „Geophysical Warfare” vagy „Earth as Weapon” a Föld geofizikai folyamataiba történő szándékos beavatkozást jelenti, háborús vagy általános katonai célokra – de mindig mögötte értendő az adott ország gazdasági-társadalmi érdeke!

3.3. Az értékeink megóvásával és a hatékony válságkezeléssel kapcsolatos következtetések, iránymutatások, cselekvési programjavaslatok

A globalizációs kihívások és az 'élettér'-háborúk a vízért, földért, élelemért; az emberi (végtelen és szándékos) és a természeti eredetű (éghajlatváltozás) válságok élővilágunkat és a környezetünket egyaránt veszélyeztető, pusztító hatásainak láttelelei; a kilátástalan elszegényesedésből következő tömeges migráció, a fegyver-, szerv-, műkincs-, drogkereskedelem és a terrorizmus veszélyes összefonódásának jelei és eseményei, mind mind arra kell, hogy ösztönözzék a nemzetközi szervezeteket és az egyes államokat, hogy mégoly optimistaként is, nézzenek mihamarább szembe a fentebb jelzett, nem is teljeskörűen felsorolt folyamatokkal, s felelősséggel tegyenek az élhetőbb jövő érdekében!

A biztonsági szektor reformja jellegű válságkezelés alkalmazása (Afganisztán, 2001–2011)

A Biztonsági Szektor Reformja kifejezés és gyakorlati alkalmazása viszonylag rövid történelemmel rendelkezik, mai komplex értelmezésében alig tízéves múltat tekint vissza. Előzményei más fogalmakkal és részben kevesebb tartalommal már láthatóak voltak (békefenntartóként számomra is) a balkáni béketeremtés 1996–1998 időszakában. A jelenleg folyó afganisztáni válságkezelés során alakult ki olyan összetetté, amit a tálibok hatalmának 2001 őszén történt megdöntése utáni konfliktushelyzet kezelése indokol mind a mai napig: az ENSZ, a NATO, az EU, az EBESZ, a kormányzati és többszáz nem-kormányzati szervezet, valamint a globális és a regionális segélyszervezetek jelenléte, együttműködése összehangolt tevékenységet feltételez és igényel az afgán állam-(újra)építés sikere érdekében, az afgán biztonsági szektor valamennyi komponensének szükséges és elodázhatatlan reformja céljából!

A Biztonsági Szektor Reformja modell alkalmazhatósága a regionális fenyegetések időben történő kezelésére

Az Afganisztánban történtek ismét rámutattak a közép-ázsiai országban végzett nemzetközi tevékenység fontosságára. Az ENSZ, a NATO, az EU, az államok, a kormányzati és nem-kormányzati szervezetek vonatkozásában egyaránt kijelenthető: választ kell adniuk a XXI. század kihívásaira, hiszen a világ megváltozott. Napjainkban már nem két politikai és katonai tömb áll szemben egymással, hanem olyan határokon átívelő kihívásokkal kell szembenéznünk, mint a globális terrorizmus, a klímaváltozás és a migráció okozta feszültségek, a vízhiány, a kibernetikus hadviselés. Látnunk kell és fel kell ismernünk ezeket a kihívásokat, de egyben választ is tudunk adni rájuk.

4. ábra: A Biztonsági Szektor Reformja 5-pilléres modellje, Afganisztánban

Esettanulmány a NATO–EU együttműködésre, a Balkánon

A sikeres biztonsági együttműködésnek egy példája a NATO és az Európai Unió között az ohridi keretmegállapodás volt, amely megakadályozta a volt Jugoszláv Macedón Tagköztársaság területén a háborút. 2001 februárjában az ország biztonsági erői és a fegyveres albán lázadók között kitört etnikai villongások csúcspontján a NATO és az Európai Unió koordinálta azokat a tárgyalásokat, amelyek végül ugyanazon év augusztusában elvezettek az ohridi megállapodáshoz.

Ugyanebben a hónapban a NATO elindította 30 napos „Essential Harvest” műveletét, melynek célja az albán etnikai csoportok lefegyverzése és a tőlük begyűjtött fegyverek megsemmisítése volt. Ezt követte a háromhónapos „Amber Fox” művelet, mely megvédte azon nemzetközi ellenőröket, akik a békemegállapodás megvalósítását ellenőrizték a volt Jugoszláv Macedón Tagköztársaságban. Annak érdekében, hogy csökkenthető legyen a lehetősége, hogy a helyzet esetleg újabb hanyatlásnak induljon, a NATO úgy döntött, továbbra is támogatást nyújt az „Allied Harmony” műveletével, mely 2002 decemberétől a következő év márciusáig zajlott, amikor is a műveletet átadták az Európai Uniónak.

Egy másik pozitív példa Bosznia-Hercegovina. 2004 decemberében a NATO befejezte kilenc éve tartó Végrehajtó Erők (IFOR) / Stabilizációs Erők (SFOR) műveletét és átadta azt az Európai Uniónak, amely azonnal elindította 6000 fős „Althea” fedőnevű műveletét.

A globális szintű partnerségek szintén kialakíthatják a biztonsági együttműködés új kultúráját a Szövetség és egyéb szereplők között, csökkentve a félreértések és téves értelmezések mennyiségét, növelve az ismereteket és a térségben tapasztalható feltételekkel kapcsolatos információt, melyek alapvetően fontosak a hatékony biztonsági reakciók kidolgozására a jelenlegi és a jövőbeni fenyegetések esetén.

A fentiek figyelembe vételével kijelenthető, hogy a nemzetközi, egyre növekvő számú válságok rendezése, az azokra való hatékony reakció csak az olyan nagy nemzetközi szervezetek összehangolt tevékenységével lehetséges, mint az ENSZ, az EU, az EBESZ (amely szervezet kiemelten felel a válságövezet demokratikus kormányzati tevékenységének ellenőrzéséért, valamint a nemzetközi fegyverzetellenőrzés működtetéséért), a NATO. Mindenféleképpen be kell vonni a rendezésbe a kormányzati és nem-kormányzati szervezeteket is, a polgári-katonai együttműködésben rejlő lehetőségek helyszíni maximális kihasználása érdekében.

Ezen szervezetek eltérő szervezeti-működési rendjéből adódóan csak összehangolt tevékenységük vezethet eredményre. Ennek hiányában olyan sikertelen missziókra lehet számítani, mint néhány afrikai béketeremtés, továbbá olyan elhúzódozó missziókra, mint a ciprusi vagy a Sínai-félszigeti, vagy éppen térségünkben a balkáni válságrendezés.

4. A KUTATÓMUNKÁBÓL LEVONT KÖVETKEZTETÉSEK, AJÁNLÁSOK, ÖSSZEGZÉS

Következtetések

Az értekezésem 1. fejezetében részletesen bemutatott nemzetközi – békemissziókkal, válságkezeléssel, katasztrófaelhárítással is foglalkozó – szervezetek XX. századi tevékenysége kapcsán egyértelmű, hogy a jó szándék érzékelése mellett is folyamatos volt a saját szervezet előtérbe helyezése, az együttműködési lehetőség és szükségszerűség mellőzése.

A több mint 115 éves múltra visszatekintő modernkori nemzetközi válságkezelés nagyon kevés siker mellett a legtöbb esetben vagy csak tartós patthelyzetet eredményezett, vagy pedig rövid idő múlva ugyanott és még erőteljesebben kiújultak a háborúkba vezető konfliktusok.

A természeti és a humán eredetű tragédiák felerősödése, gyakoribbá válása és ezeknek az eseményeknek, helyzeteknek a világhálókon való azonnali és folyamatos nyomon követhetősége következtében is az elmúlt 15 évben már megfigyelhető volt a nemzetközi szervezetek, a kormányzati és nem-kormányzati szereplők részéről egy fokozottabb együttműködési készség kifejezése, de a szervezeti és a nemzeti érdekek többségükben még mindig 'hatástalanították' a jószándékú, javuló partnerségi törekvéseket.

Az értekezésem 2. fejezetében vizsgált négy régió XXI. századi, természeti és mesterséges (szándékos vagy véletlen emberi tevékenységgel kapcsolatos) eredetű prognosztizálható konfliktusai, veszélyei és kihívásai már olyan hatással érnek bennünket, amely válságok megoldási törekvései már nem nélkülözhetik az átfogó, komplex beavatkozást, legyen az természeti és/vagy humán válság bárhol is a világon. Már világosan látni lehet és be kell látni a szakértőknek és a döntéshozóknak/testületeknek egyaránt, hogy például a több ezer kilométeres távolságban, az úgymond periférián fenyegető vagy már meglévő válsághelyzetek mérhető időn belül hatással lesznek valamennyiünk életére. A távolságtartást, a szervezeti viszályokat, a nemzeti érdekek túlbecsülését a válságok fokozódása követi, amint ez az általam kutatott négy régióban már vissza-visszatérően tapasztalható is.

Az értekezésem 3. fejezetében részletesen bemutatott átfogó megközelítésű válságkezelés és annak továbbfejlesztése jelentheti ismereteim és tapasztalataim alapján a legtöbb eredménnyel bíztató megoldást. Figyelembe véve, hogy a ma már egyre elterjedtebb törekvés, a Fenntartható fejlődés biztosítása más-más tartalommal bír a fejlett országokban, illetve a fejlődő országokban, természetesen nem alkalmazható másolatként minden válságra és katasztrófahelyzetre

ugyanaz a belsőtartalmú forgatókönyv, de a biztonsági szektor reformja modell alkalmazása kitér mind a humán mind pedig a vele sajnos mind gyakrabban együtt jelentkező természeti válsághelyzetek hatékonyabb kezelésére is.

Ajánlások

A kutatási tézisem és az értekezésem az elméleti ismereteim folyamatos bővítése mellett a nemzetközi válságkezelésben eltöltött gyakorlati tapasztalataim személyes meglátásain, a különböző nemzetközi szervezetek válságkezeléssel kapcsolatos szakmai konferenciáin elhangzottakon, valamint konzultációkon, vitafórumokon alakult, gyarapodott.

Személyes meggyőződésem alapján vallom, hogy az emberiség és a teljes élővilág, az életünk természeti és humán kizsákmányolása mára már olyan szintet ért el, amire a XXI. század során valós programokkal reagálnunk kell. Ellenkező esetben a humán tényezőt amúgy is legyőző természeti folyamatok és jelenségek felerősödése és vele, mellette a humán tragédiák fokozódása prognosztizálható. Szükségesnek tartom és javaslom

- a regionális és globális folyamatok összhatásának vizsgálatát,
- azok legszélesebb nyilvánosság számára hozzáférhetőségét,
- a kockázatok, veszélyek, konfliktusok megismertetését és tudatosítását,
- az egyéni és a nemzeti érdekek vs. regionális hatások bemutatását,
- a természeti folyamatok átgondolt újraértelmezését,
- a fenntartható fejlődés feladatainak tudatosítását, főleg a válságövezetekben,
- az átfogó válságkezelés elméleti és gyakorlati tartalmi elemeinek elterjesztését,
- a nemzetközi szervezetek jelenlegi működési mechanizmusának felülvizsgálatát,
- a regionális és a globális közszereplők együttműködési hatékonyságának javítását,
- mindezekhez a nemzetközi jog harmonizálását,
- s a fentiek alapján a jövőt szolgáló új garancia-rendszer kialakítását.

Összegzés

A világunk a XXI. században korábban valószínűleg soha nem érzékelt válsághelyzetekkel szembesül. A XX. századi nemzeti, regionális és globális válságkezelés nem hozott tartós, avagy végleges megoldást. Ellenkezőleg, folytatódott és felerősödött a természet és az emberiség kizsákmányolása, miközben mind a természeti mind pedig a humán tűrőképesség a határai-

hoz érkezett. Kezelhetetlenné váltak a természeti pusztítások, kezelhetetlenné és beláthatatlanná alakultak az élővilág, benne az emberiség mindnagyobb részének máii és holnapjai. Ugyanakkor az elmúlt századok során nem mért nagyságú exodusokkal szembesül a világ, amire lassan reagál, elfeledkezve arról, hogy mára már az információk gyorsaságával azonos sebességgel képes hatni a kényszermigráció, de például a különböző betegségek is.

Nem lehet kérdéses, hogy a XXI. századi, legtöbbször halmozottan jelentkező természeti és humán katasztrófák, válságok mindgyakrabban vezetnek konfliktushoz, háborúkhöz a vízért, az élelemért, kijelenthetően: az életért!

Mindezek figyelembe vételével javaslom, s erre jó alapot adnak az elmúlt évtizedek nemzetközi missziós szolgálataim és a válságkezelés szakkutatásaim is, hogy a nemzetközi szervezetek, a nemzeti és regionális testületek, s velük együtt mi emberek valamennyien gondoljuk át a természeti és humán eredetű konfliktusok, válságok kezelésének eddigi gyakorlatát, ismerjük és ismertessük meg legszélesebb körben a természet hatásmechanizmusát, az emberiség felelősségét saját sorsáért, s helyezzük új alapokra a nemzetközi szervezetek idejétmúlt, pazarló, önigazoló tevékenysége helyett a válságmegelőzés komplex rendszerét, hozzáigazítva a kapcsolódó nemzetközi felelősség és jog gyakorlatát.

Jelenlegi és jövőbeni kutatásaimat, közszerepléseimet ennek kívánom alávetni, tudatosítva környezetemben és adott lehetőségek esetén tágabb értelemben is a személyes felelősségvállalás fontosságát, a jövő nemzedékei érdekében.

5. AZ ÉRTEKEZÉS ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI

1. Összefüggéseiben, a nemzetközi közösség és szervezetei vonatkozásában egységes szemlélettel és rendszerben dolgoztam fel, mutattam be és minősítettem a mintegy száztízenöt éves történeti múltra visszatekintő békeműveletek és válságkezelés szervezeti-működési hiányosságait, ellentmondásait. Bizonyítottam, hogy a globális és a regionális szervezetek önállóan – a szervezeti, vezetési, képességbeli és együttműködési hiányosságaik okán – képtelenek voltak a válságok megelőzésére, a konfliktusok kezelésére, a béke építésére, a válságrégió konfliktus utáni stabilizálására.
2. Részletes elemzéssel mutattam be a XXI. század biztonsági környezet változásait, a természeti és a humán (szándékos és véltlen) eredetű válságok egymásra ható

következményeit Európában (az ismétlődő balkáni válságokkal), a Közel-Keleten (a babilóniai Irakkal és a lázongó Arab-félszigettel), Közép-Ázsiában (a mesés Afganisztánnal és a háborúzó szomszédokkal) és Észak-Afrikában (a kizsákmányolt múltjával és mai háborúival). Bizonyítottam, hogy a válságok döntő többsége komplex jellegű, ami soha nem tapasztalt következményekkel járt már a század első évtizedében is, fokozódó jelleggel.

3. A biztonsági szektor reformja jellegű, átfogó válságkezelés alkalmazásának (avagy elmaradásának) esettanulmányokon alapuló teljeskörű bemutatásával javaslatokat dolgoztam ki a nemzetközi közösség számára a biztonsági környezetben halmozottan bekövetkező kihívások-kockázatok-fenyegetések időben történő kezelése érdekében. Természetesen ennek a modellnek az alkalmazása sem adhat uniformizált megoldást minden esetben a világban bekövetkező komplex válságok esetére, de alkalmazásának elmulasztása csak tovább erősítheti a konfliktust, a human tragédiák sorát.

6. SAJÁT PUBLIKÁCIÓK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN

Lektorált cikk, könyvfejezet:

Isaszegi J.: 1998. Északiak az IFOR-SFOR-ban. In: Új Honvédségi Szemle. LII. évf. 2. sz. ISSN 1216-7436. pp. 37-39.

Isaszegi J.: 1998. A BELUGA-csoport: többnemzetiségű szervezetek és kötelek az SFOR-ban. In: Új Honvédségi Szemle. LII. évf. 5. sz. ISSN 1216-7436. pp. 83-88.

Isaszegi J.: 1998. SFOR stratégiai tartalék erők hadgyakorlata: Bosznia-Hercegovina. In: Új Honvédségi Szemle. LII. évf. 7. sz. ISSN 1216-7436. pp. 133-139.

Isaszegi J.: 2010. Afganisztán a NATO ISAF-erők főparancsnokváltása után. In: Nemzet és biztonság. Biztonságpolitikai szemle, III. évf. 8. sz. ISSN 1789-5286. pp. 66-76.

Isaszegi J.: 2011. Afganisztán, a Lisszaboni NATO-csúcstalálkozó után, a NATO-ENSZ-Afganisztán Megállapodás tükrében (Új „Afganisztán-Stratégia” a háború tízedik évében). In: Társadalom és Honvédelem, Katonaszociológiai különszám. XIV. évf. 3-4. sz. ISSN 1417-7293. pp. 3-19.

Isaszegi J.: 2011. Social, political conflicts – military responses in the Balkans, 1902-2011 [The Gun Powder Barrel of Europe]. In: WSÜF tudományos kiadvány, 2011. novemberi megjelenéssel (Kézirat közlésre elfogadva).

Isaszegi J.: 2011. A balkáni válságövezet konfliktusai és háborúi. In: Polgári Szemle, 7. évfolyam, 4. szám, ISSN 1786-6553. pp. 101-115.

Konferencia kiadvány:

Isaszegi J.: 2002. A Magyar Köztársaság, illetve a Magyar Honvédség részvétele az ENSZ, EBESZ, MFO és NATO vezetett válságkezelésekben. In: Gömbös E. (szerk.) Az ENSZ és a NATO. Magyar ENSZ Társaság, Budapest. ISBN 963 86322 0 8. pp. 55-67.

Isaszegi J.: 2005. A honvédség részvétele a nemzetközi békeműveletekben (Tények, lehetőségek, tapasztalatok). In: Hadtudomány. XV. évf. 4. sz. ISSN 1215-4121. pp. 75-79.

Isaszegi J.: 2007. NTM-I: NATO Training Mission in Iraq and the Iraqi Security; in Military Cooperation: The Field Experience UN, EU and NATO. Blue Helmet Forum Austria 2007. Graz, pp. 95-117.

Isaszegi J.: 2010. A békeműveletek általános jellemzése, trendek. In: Hadtudomány. XX. évf. 1-2. sz. ISSN 1215-4121. pp. 9-10.

Az értekezés témakörében készített saját előadások:

Janos Isaszegi, Col: „Economic Recovery for Bosnia-Herzegovina; for IFOR Commanders, and SNRs at IFOR HQ Conference”, 15 Jan 1996, Sarajevo, pp.1-22.

Janos Isaszegi, Col: „The Balkan War and the Peace Support. Part I. Hungary in the Bosnia-Mission”, 19 Oct 2000, Szeged, SecPol Conference, pp.1-68.

Isaszegi János: „A nemzetközi terrorizmus és a terrorizmus elleni harc aktuális kérdései”, IVB-Konferencia, Budapest, 2002. május 16., pp.1-14.

Janos Isaszegi: „New Security Challenges and Crisis Response Operations”, 18 Apr 2003, NATO School (S) Oberammergau, Germany, pp.1-51.

Janos Isaszegi, BG: „The Hungarian Defence Forces’ Participation in the Peace Support Operations of the World”, US-HU WG, HU MOD Conference, Budapest, 23 March 2005., pp.1-43.

Janos Isaszegi: „New Security Challenges and Crisis Response Operations”, 08 Apr 2005, NATO School Oberammergau, Germany, pp.1-50.

MGen Isaszegi, Janos: „Multinational Operations Lessons Learned”, 18 Oct 2005, NATO School Oberammergau, Germany, pp.1-78.

MG Janos Isaszegi: „Hungarian Defence Forces in the Peace Support Operations”, PSO Seminar, G.C. Marshall ECfSS, Germany, 27 Nov 2006, pp.1-51.

Isaszegi János vezérőrnagy: „A Magyar Honvédség a béketámogató műveletekben” (oroszlány nyelvű előadás), G.C. Marshall ECfSS, Germany, 28 Nov 2006, pp.1-51.

MGen Isaszegi, Janos: „NTM-I NATO Training Mission in Iraq and the Iraqi Security”, BHFA-2007 Conference, 18 June 2007, Graz Austria, pp.1-123.

MGen Janos Isaszegi: „Post-Conflict Stabilization: A Commander’s Perspective”, Leadership Seminar, G.C. Marshall ECfSS, Germany, 09 July 2007, pp.1-130.

MGen Janos Isaszegi: „Peace keeping in Practice”, IMOC Conference, 17 Sept 2007, Szolnok, pp.1-129.

Isaszegi János: „Értékeink megóvása és a válságok kezelése a XXI. század kihívásainak tükrében”, MAPV Tudományos Konferencia, Budapest, 2010. január 21., pp.1-101.

Isaszegi János vezérőrnagy: „A békemissziók (békeműveletek) általános jellemzése, trendek”, Budapest, ZMNE, 'Napjaink hadtudománya Konferencia-sorozat', 2010. február 25., pp.1-31.

Isaszegi János: „A 21. századi hadviselés kihívásai, követelményei és a képességek alakítása”, Budapest, Stefánia Palota, 2011. január 10., pp. 1-42.

Isaszegi János: „A természet és az emberiség: Óvunk és pusztítunk? A geofizikai hadviselés aktualitásai” korreferátum. Szentendre Regionális Környezetvédelmi Központ, 2011. január 19., pp. 1-32.

Isaszegi János: „Társadalmi, politikai konfliktusok – katonai válaszok a Balkánon 1991-1999”. Pécs, MTA Regionális Kutatások Központja, 2011. február 24-25. pp. 1-45.

Janos Isaszegi: „New Challenges of the 21st Century: Modern Piracy, the future of Afghanistan, the Korean conflict, and the African revolution wave”. Budapest, 7th KarMUN, The UN Disarmament Committee Conference, 10 March 2011. pp. 1-48.

Isaszegi János: „A SOFA-megállapodás érvényesülésének kihívásai a missziók során”. Budapest, ZMNE Hadtudományi Társaság nemzetközi tudományos konferencia, 2011. május 24. pp. 1-34.

Isaszegi János: A 21. század társadalmi, politikai konfliktusai és a katonai válaszok a Mediterráneumban. 2011. október 28-29, Pécs, Mediterrán Világ Symposium VII. pp. 1-46.